

ko za slavo, kar nam njih zgodovina pové, in tudi že beseda bran očitno spričuje. Beseda vojska pomeni pri njih kardelo vojšakov, in vojsko so imenovali bran; in ta beseda nam razločno pokaže, de se niso vojskovali za slavo, ampak so se le branili. Smešno je terditi, de bi bil ta tako mirin in pameten narod v besedi svojiga imena, ko še v vojskovanji ne, na slavo mislil. Lahko si je pa misliti, de so le po besedi kakor druge tudi svoj narod imenovali: Latince so imenovali Vlahe, to pomeni pri njih, kar pri nas blebetavce, vlahvovati je pri njih blebetati, — Teytone pa Nemce, to je mutce, nem pomeni mutastiga; kdor pa je njih jezik govoril, jim je bil Sloven ali Slovan, to je z besedo, njim znano, obdarovan; slovo pomeni besedo, govor.

Pa tudi konec besede »Slavjan« je napčen: kadar se beseda z *v* končá in si jan natakne, se mora vselej *l* predstaviti, ki ga tukaj ni, postavim: Lancovljan itd. Lahko si je tudi misliti, de je Nемеc po svoji šegi imé Slovan v »Slawce«, »Slawen« prekoval.

Kogar je pa Rusovski pravopis v napčno pisanje tega imena zapeljal, se bo te napčnosti lahko prepričal, če le v Rusovsko slovnico pogleda, kjer je pravi izrek Rusovskega *ja* ali *'a* povédan.

Tudi primki Souvan, ki jih je več v naši deželi, nam kažejo pravo imé našiga naroda, in *u* so še zmiraj ohranili, de nam očitno pokažejo, od kod je to imé; pa še očitniši bi to pokazali, ko bi *u* pred *o* devali: Suovan, Slovan. Častiti gospodje Souvani mi ne bote zamerili, de vas tukaj očitno v misel vzamem![«]

Metelko.

Iz šole za šolo.

Vulkani ali ognjeniki. Vulkan se imenuje vsaka gora, ki je po predoru ali po razpokah z zemeljskim jedrom v zvézi. Predor ali razpoka je pot, po kateri vulkan bljuje razne izmečke, ali jih je že bljuval. Po tem se tedaj vulkani ločijo v žive ali mertve. Vulkanji imajo kopičasto podobo, kakor kertine po travniku. Na verhu ima vsak vulkan kotel; na dnu kotla pa zijà žrelo, ki po mnogih spoklinah pelje do ognjenega jedra. Na vsej zemlji štejejo okoli 300 vulkanov. Naj več jih je blizo morja ali pa na otokih. Višji ko je vulkan, manjkrat bljuje. Prizkazni pri bljuvanji so pa sploh enake, naj je vulkan velik ali majhen, naj vsaki dan bljuje, ali le enkrat v stoletji. Preden vulkan začénja bljuvati, sliši se strašno bučanje in gromenje pod zemljo. Bljuvanje se začénja s tem, da se ves vulkan strese, in precej potem valí se iz njega vodeni hlap in drugi gazi. S tem, da se je vulkan stresel, je zadnje ovire v žrelu s pota spravil, in dereča ognjena tekočina (lava) se vzdiguje po žrelu. Vodeni sopar puhti iz kotla s toliko močjo, da vzdiguje pepel in kamenje, katero se je od zadnjega bljuvanja nabralo v kotlu, in ga daleč razsipa. Razbeljena reka ali lava se više in više vzdiguje, in vodeni sopari zbirajo se nad vulkanom v gostih belih oblakih, in lava se na njih lesketa. Včasí so ti oblaki tudi sivi ali černi, ako je veliko vulkanskega

pepela v njih. Neprenehoma švigajo bliski po teh oblakih, in grom se daleč razlega; dež lije iz oblakov in združen s pepelom, peskom in kamenjem, kar vulkan vedno meče iz sebe, dela se gosto blato, ta blatna reka valí se v dolino, ter se razprostira več milj daleč čez obdelano polje, čez vasi in mesta, in napravi neizrečeno veliko škode. Rimski mesti Herkulanium in Pompeji je leta 79 po Kr. zagrnila enaka blatna reka. Med tem ko blatna reka dere iz ognjenika, kuha se lava v kotlu, in više stopa po kanalu. Ko lava prikipi do verha, razliva se po hribu v dolino, in vse opeče, karkoli zalega.

Pregovori in izreki. Ako ne teče, pa kaplje. Bogastvo človeku smerti ne odpravi. Boljša je žlica soka v miru, ko polna miza jedí v prepiru. Boljši je dober glas kot srebern pas. Brez potú ni medú. Brez beliča ni zlatiča. Boljša kratka sprava, kakor dolga pravda. Bodi še tako dragega, mimo čiste duše ni nič. Brez glave storjeno, gotovo skaženo. Bolje hranjeno jajce, kakor sneden vol. Bolje domá kakor na tujem. Bog nam ne pošilja tug in nadlog vselej zato, da bi nas ponižal, ampak dostikrat zato, da nas povzdigne. Bolezen gre z vozom v človeka, iz človeka po niti. Britke sape ne pozabi, ko te pomlad v svate vabi. Bog oblači, Bog prevedri. Bog daje in jemlje. Bog plačuje in kaznuje, Boga ljubiti je naj lepša modrost. Brez zdravja ni bogastva. Brezovo olje zaceli razvade mladih dni. Besede mičejo, zgledi vlečejo. Blagi otroci so staršem častita podpora. Bogastvo iz odertije se nevadoma razbije. Beseda je naj lepši dar božji. Bolje bobova slama mimo praznih jasli. Bogat umerje, reveža pa Bog vzame. Cvetice lepo cvetó, pa vendar enkrat odevetó. Čas je veter, ki pleve razpihava, in le zerno pušča. Čudna so pota božje previdnosti. Človek težko čaka boljših časov. Človek obrača, Bog oberne. Človek kaže v mladosti, kaj bo v starosti. Čas vse podorje. Čas vse v kozji rog vžene. Čič ne dá nič. Čista voda naj zdraviša pijača. Človeška omika ima korenine v pisavi. Dober prijatelj in star denar sta veliko vredna. Dobro drevo, rodi dober sad. Dokler sreča bo s teboj, imel boš prijatlov roj. Drevi utegne marsikaj drugače biti, kakor je bilo davi. Desetkrat oterni besedo na jeziku, preden jo izrečeš. Dokler človek živi, se ne izučí. Dan dan odrine, leto pa leto. Dobro se samo hvali. Denar ima polzek rep. Danes hudo navado lože premagaš, kakor jutri. Dobro delati je dobremu človeku vselej naj lepše veselje bilo in bođe. Dobra misel je pol zdravja. En krivičen denar sné deset pravičnih. Govori malo, poslušaj rad. Gani se za dobro reč! Glej, da ti ne spodleti! Hišni prag, naj višja planina. Hitro začeto je dvakrat prijeto. Hoja pravičnih je zarjini luči enaka. Iz sadú se drevo spozná. Iz mlada se tern ostrí. Jabelko ne pade daleč od drevesa. Jabelko je zjutraj zlato. Kdor materin jezik zaničuje, tudi matere ne spoštuje. Kolikor jezikov znaš, toliko človekov veljaš. Kdor

mater ne vboga, tepe ga nadloga. Kratko je veselih dni število. Kjer je veliko besedi, ne mine lahko brez greha. Kolikor glav, toliko misli. Kdor ubogim daruje, Bogú posojuje. Kdor sije, ta žanje. Kar na svetu živi vse kmet prerodí. Kerpek in terpez deržita pol sveta. Kar je črna zemlja dala, vzame črna zemlja spet. Kruh, sol jej; pravico govori! Kakor prišlo, tako prešlo. Kedar vesta dva, se še zariglja; kedar vejo trije, vejo vsi ljudje. Ko dorastete, pridete v svet, spoznate zlo in dobro, zapeljevali bodo vas, pridete v skušnjavo. Kdor hoče živeti in srečo imeti, naj dela veselo in moli naj vmes! Kakor se mu streže, tako mu kosa reže. Koder solnce teče, povsod se kruh peče. Kdor je zadovoljen, naj manj potrebuje. Kdor za ptuje prime, ob svoje pride. Kdor dolgo izbira, mu izbirek ostane. Kar sozidajo skerbní starši, razdenejo slabi otroci. Kdor zgodaj vstaja, mu kruha ostaja. Kakor se posojuje, tako se vračuje. Krivično blago pod streho in pa molj v zernji je enako. Kdor nima v glavi, mora imeti v petéh. Kdor noče z lepo, mora z gerdo. Kdor se za mladih dni ne potrují, tega pred časom stradež pogrují. Kdor prosi, zlata usta nosi; kedar vrača, herbet obrača. Kar se mlade dni zamudí, ne popravi se vse žive dni. Kar priprosiš, brez skerbi nosiš. Komarje bi koval, ko bi mu kdo podkve delal. Lepih pesém glas, seže v deveto vas. Lanovi Slovencem cekine nesó. Ljudje vsi bratje, bratje vsi naródi. Lenega čaka stergan rokav, palca beraška, prazen bokal. Lepota kmali docvetí. Lenoba je gnjusoba. Lenoba je vragova mreža. Lenuha dan straši. Leža ne bogati. Laž in zvijača pogine. Lepo je vsakemu milo. Ljubezen proti svojemu rodu je vsaki stvari vcepljiva. Lakomnost je človeku velikrat v potrato. Materna beseda je jasno ogle-dalo vsakega ljudstva. Mladost živi brez vse skerbi; vsako nedolžno veselje radostno in popolno vživa, po veselji hrepení, in išče ga pri svoji enakosti; na njenem obličje je izobražen mir serca in up vsega dobrega; mladost pričakuje le srečne in vesele prihodnosti. Mladina brez rudečih lic, pomlad brez cvetic. Mladina je rada lahkomiselna, hitro pozabljena in velikrat prenagla. Mladina je naj lepši up domovine. Mehkužnost davi mladost in morí starost vsakega stanú in spola. Mera in vaga v nebesa pomaga. Mnogo psov zajčja smert. Majhen lonček hitro skipí. Med pravico in krivico ni srede. Modre besede o pravem času so zlata jabelka v srebernem torilu. Med cvetje se skrivajo tudi strupene kače. Mi smo ed danes ko rosa travi. Mlad more, star mora umreti.

Književstvo.

Prišel je na svetlo: »Kratek pregled vesoljnega sveta in posebno naše zemlje«. Spisal in na svetlo dal Jož. Godina-Verdélški,